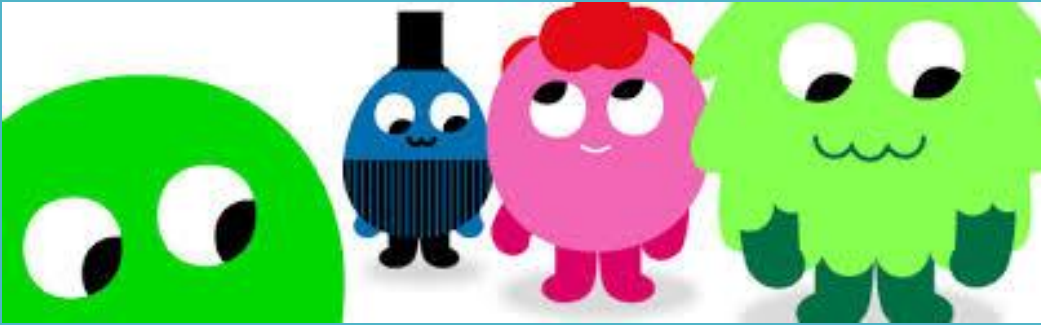

Kunta ja sen toiminta

Oppikirja s. 138-145

Kysymykset:

1. Perustietoja kunnan toiminnasta

Miten kunnan jäsenyys määräytyy? Mitä oikeuksia ja velvollisuuksia siitä seuraa?

Miten tasa-arvo ja oikeusturva huomioidaan kunnallisessa päätöksenteossa?

Kunnan lakisääteiset tehtävät?

Mitä vapaaehtoisia tehtäviä monet kunnat hoitavat?

2. Kunnan tehtävien hoitaminen.

Millä eri tavoilla kunta voi järjestää tehtäviensä hoitamisen? Mitkä ovat mielestäsi parhaita?

3. Toiminnan tehostaminen. Kuntaliitokset.

Miksi kuntaliitoksia tehdään? Mitä niillä tavoitellaan? Mitä ongelmia voi seurata?

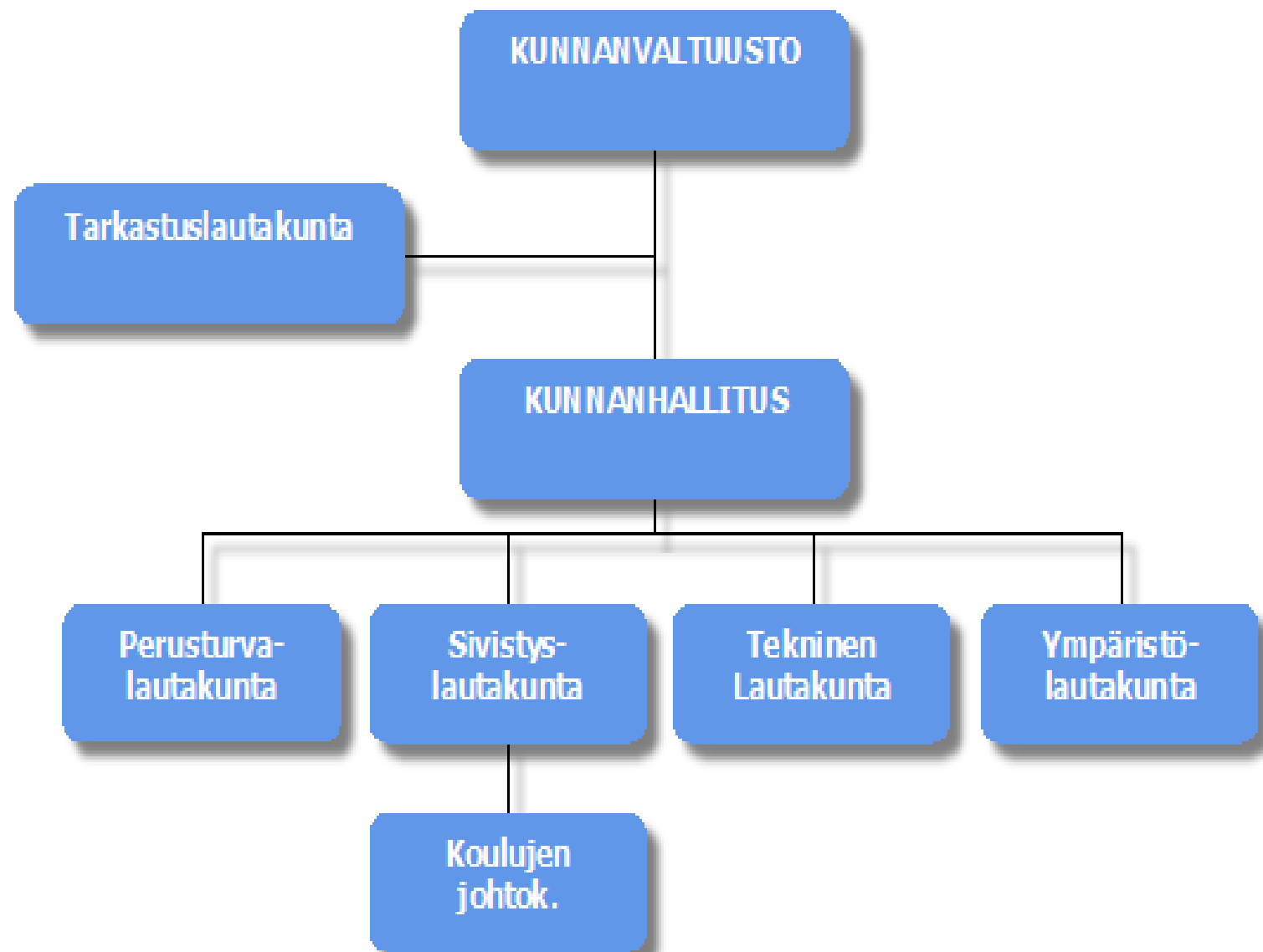
4. TULOT JA MENOT SEKÄ TALOUSHAASTEET

Mistä kunta saa tulonsa? Mitkä ovat keskeisimmät menot? Mitkä ovat suurimmat haasteet kuntataloudessa?

5. KUNNAN ORGANISAATIO

Miten kunnallishallinto on järjestetty: laadi kaavio organisaatiosta selityksineen tehtävistä ja kokoonpanosta.

6. KUNTIEN HAASTEET JA TULEVAISUUS (RATKAISUT)?

Kunnallinen itsehallinto

Valtiovallan delegointi paikallistasolle

Valtion määräämät lakisääteiset tehtävät hoidettava (tasa-arvoisuus periaate)

Valtionosuudet

Minkä kunnan jäsen olet?
Miten kunnan jäsenyys määräytyy?
Mitä oikeuksia ja velvollisuuksia
jäsenyydestä seuraa?
Voitko erota kunnan jäsenyydestä?

Minkä kunnan jäsen olet nyt, tulevaisuudessa?:

Kunta = pakkoyhteisö

kansalaisella oltava kotipaikka kunnassa

Kotipaikka (perusjäsen) asuminen (vrt. opiskelija)

kiinteä omaisuus, liike/ammatti

Perusjäsen: erityisoikeudet äänestys kunnallisvaaleissa, luottamustoimet

jäsenet oikeus:

1) käyttää palveluja,

2) saada tietoa kunnan päätöksistä, tehdä kunnallisaloitteita ja valituksia (pätöksistä)

3) Äänioikeus ja vaalikelpoisuus

Velvollisuus: kunnallisverot, luottamustoimet

Miten tasa-arvon toteutuminen
varmistetaan kuntien toiminnassa?
Mitkä ovat kuntien pakollisia entä
vapaaehtoisia tehtäviä?

Tasa-arvo ja julkisuus kunnallishallinnossa:

Valtuustoa lukuun ottamatta **toimielinten kokoonpanossa oltava vähintään 40% toista sukupuolta**

Päätökset esittelystä (valmistelevan virkamiehen esitys), julkisissa kokouksissa (valtuusto). Muut toimielimet: päätökset julkisia, kokoukset eivät ole avoimia.

Lakisääteiset tehtävät liittyvät seuraaviin palveluihin:

1. koulutus ja päiväkotit
2. kulttuuri-, nuoriso- ja kirjasto
3. kaupunkisuunnittelu, maankäyttö
4. vesi- ja jätehuolto
5. ympäristöpalvelut
6. sosiaali- ja terveystalvelut (siirtymässä hyvinvointialueille sote-uudistuksen jälkeen)
7. palo- ja pelastustoimi (siirtymässä hyvinvointialueille pelastustoimen uudistuksen jälkeen)

Lakisääteisten tehtävien lisäksi kunnat voivat itse ottaa itselleen muita itsehallinnollisia tehtäviä. Nämä liittyvät yleensä talouteen, työllisyyteen ja asumiseen.

LAKISÄÄTEISET TEHTÄVÄT

Lakisääteiset tehtävät

1. kustannukset huomattavia
2. koskettavat suurinta osaa kuntalaisista
3. työllistävät

Vapaaehtoiset tehtävät luovat omaleimaisuutta kuntaan, täydentävät palveluja esim.

1. elinkeinotoimi: tavoite työllisyys, verotulot, kunnan vetovoimaisuus..
2. kulttuuri-, liikunta- ja virkistyspalvelut

Miten kunta voi hoitaa tehtävät?

1. Oma tuotanto

Palvelutuotanto (esim. peruskoulu, terveyskeskus)

Liikelaithokset (Kouvolan Vesi, Kinno)

2. Kuntayhtymät (terveyspalvelut yleensä)

3. Palvelun ostaminen toiselta kunnalta

4. Palvelutuotannon ulkoistaminen (yrityksille)

Ulkopuolinen tuottaja, kunta rahoittaa ja valvoo

Esim. Marjoniemen TK, Kuusaan aluesairaalan päivystys

5. Yhteistyö **kolmannen sektorin** (yhd./järj.) kanssa

Esim. Ensi- ja turvakoti

Kuntaliitokset?

Kustannustehokkuus (päällekkäisten toimintojen karsiminen)

Paremmat palvelut (riittävä yksikkökooko tehokkaalle toiminnalle)

Elinkeinoelämälle (yrityksille) toimintaedellytykset

Riittävä väestöpohja toiminnalle

Esim. SOTE-, koulutus- tai liikuntapalvelut => palvelujen keskittäminen.

Palvelun järjestämisen ja ylläpitämisen kalleus

1. Henkilöstö, 2. Koneet, laitteet, 3. Rakennukset

Ongelmia:

Palvelut heikkenevät, keskittyvät, pitkät välimatkat

Ei odotettuja säästöjä

Kuntalaisten vaikutusmahdollisuudet vähenevät

Mistä kunta saa tulonsa?

Verot

- Kunnallisverot (Kouvola 20% 2011)

- Kiinteistöverot (nousee)

- Yhteisöveron tuotoista osa (valtiolta)

Tulonsiirrot valtiolta/valtionosuudet

Määräytymisperusteita: työttömyys%, sairauksien määrä, lasten ja vanhuksien määrä, perusopetusikäisten määrä. Kaksikielisyys, pinta-ala ja asukastiheys.

Kunnalliset maksut

Esim: Terveystieteidenhuolto-, sosiaalitoimi-, päivähoito-, jätevesi-, vesi-, jäte-, satama-, pysäköinti- ja rakennusvalvontamaksut,

Kunnallisten liikelaitosten tuloutukset

+/- tulos aiemmin, nyt tuottovaatimukset

Kuntatalouden ongelmat?

Käyttömenot (lakisääteiset menot)

Henkilöstömenot suuret

Eroja kunnallistalouteen aiheuttavat:

Taloustilanteen muutokset (suhdanteet, verotulojen muutokset)

Muuttoliike, ikärakenne, huoltosuhde

Yritystoiminnan keskittyminen maantieteellisesti

Kunnallisten liikelaitosten roolin muutos: palvelu kuntalaisille -> nyk. tulostavoitteita

Maksut kohdistuvat kuntalaisiin (syytetty piiloveroksi)

Palveluja siirretty kunnalliselle liikelaitokselle

Kiinteistötoimi, tietotekniikka (Kymen Tieto)

Miten oikeusturva kunnallishallinnossa on varmistettu?

Menettelytavat määritelty:

Kirjallinen päätöksenteko, esittely, asian käsittely eri tasoilla ->
perinpohjainen päätöksenteko
Julkisuus ja tiedottaminen

Valitus päätöksestä

Oikaisuvaatimus

kirjallinen, 14pv, kunnan toimielimen päätöksestä (ei valtuusto), laillisuus- ja tarkoituksenmukaisuusperiaatteen mukaisesti.

Kunnallisvalitus (kuka tahansa kuntalainen)

Hallinto-oikeudelle, 30pv

muotoseikoista

Hallintovalitus (virkamiehen virhe)

asianosainen

Kantelu lääninhallitukselle (viranomaisen toimien lainmukaisuus)

Kuntanavigaattori

Valtuusto:

Ylin päätösvalta, kunnallisvaaleilla valitut luottamushenkilöt, 4v. toimikausi

Valtuusto valitsee muut luottamushenkilöt

Kunnanhallitus, lautakunnat

Kunnan hallinnon järjestäminen, laajat kokonaisuudet, pitkän aikavälin linjaukset

taloudesta päättäminen ja ylin valvonta

Talousarvio, laina-asiat, takaukset, määrärahat, rahastot

Kiinteä omaisuus (hankinta, myynti)

Veroprosentti (keskimäärin 16-20%) ja kunnalliset maksut

Virkojen perustaminen, lakkauttaminen, korkeimpien viranhaltijoiden valinta

Päätösvaltaa siirretty (delegoitu) alemmille tasoille

Kunnanhallitus

Ylin toimeenpanovalta

Johtaa kunnan hallintoa, vastaa kunnan organisaation kehittämisestä

Taloudenhoito

Valtuustossa päätettävien asioiden valmistelu ja toimeenpano, laillisuusvalvonta

Lautakunnat:

Tietty hallinnonala

Kunnilla itsenäinen harkintavalta lautakuntien perustamisesta, nimeämisestä ja toimenkuvasta

Tarkastuslautakunta (tilintarkastus) pakollinen

Lautakuntia yleensä sivistys-, terveys-, perusturva- ja teknisellä alalla, nimitykset vaihtelevat.

Päättävät asioista toimivaltansa rajoissa (valtuusto määritellyt)

Valmistelevat asioita kunnanhallitukselle

Luottamushenkilöt, viranhaltijat ja työntekijät:

Luottamushenkilöt:

Valtuuston, hallituksen, lauta- ja johtokuntien jäsenet, tilintarkastajat

Ylin päätös- ja toimeenpanovalta

Erityispiirteet: vaalikelpoisuus, määräaikaisuus, edustuksellisuus, poliittinen ja eettinen vastuunalaisuus

Viranhaltijat:

Valmistelu ja toimeenpano

Ylin viranhaltija: kunnanjohtaja (toistaiseksi/määräaika)

Johtaa kunnan hallintoa hallituksen alaisena

Julkisen vallan käyttö työtehtävissä

Työntekijät:

Käytännön toimet: toimisto- ja kiinteistötehtäviä